

แนวทางการประยุกต์พุทธนวัตกรรมเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้
ของครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
GUIDELINES FOR APPLYING BUDDHIST INNOVATIONS TO ENHANCE
THE TEACHING AND LEARNING MANAGEMENT OF THAI LANGUAGE
LEARNING SUBSTANCE TEACHERS

¹พระมหาประวิทย์ จิรวิชโซ (ภูปุย), ²พระศุกลวัฒน์ ฐิตวาทโน (แหะสอน),

³พระมหาสุวรรณ์ สุวณฺโณ (ไจกล้า), ⁴สอาด ภูนาสรณ์ และ ⁵อิศเรศ จินนฤทธิ์

¹Phramaha Prawit Jirawitcho (Poopui), ²Phra Sukonlawat Thitawattano (Waesorn),

³Phramahasuwan Suwanno (Jaikla), ⁴Saard Poonasron and ⁵Issares Jinnarith

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

Mahamakut Buddhist University, Thailand

¹prawitpra1313@gmail.com

Received: October 27, 2024; **Revised:** December 25, 2024; **Accepted:** January 29, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และ 2) เพื่อนำเสนอแนวทางการประยุกต์พุทธนวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาจากเอกสารและสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สังกัดโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในจังหวัดกาฬสินธุ์ และอาจารย์ผู้สอนภาษาไทย มหาวิทยาลัยมหามกุฏ

¹ นักวิชาการอิสระ

² นักวิชาการอิสระ

³ นักวิชาการอิสระ

⁴ อาจารย์, ว่าที่ร้อยตรี, คร., หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

⁵ อาจารย์, หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน และอาจารย์ผู้สอนภาษาไทย วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ ภาพสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จำนวน 12 รูป/คน ผลการวิจัยพบว่า 1. การจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยซึ่งไม่ประสบผลสำเร็จในเท่าที่ควร อาจมีสาเหตุ ดังนี้ 1) การสอนที่เน้นเนื้อหามากกว่าการปฏิบัติจริง 2) วิธีการสอนที่ไม่ทันสมัยหรือไม่ตรงกับความต้องการของผู้เรียน 3) ขาดการเชื่อมโยงเนื้อหาเกี่ยวกับชีวิตจริงของผู้เรียน 4) ปัญหาด้านการวัดและประเมินผลที่เน้นเพียงคะแนน 5) ขาดการสนับสนุนจากผู้บริหารหรือสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 6) ขาดการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการวิจารณ์ 2. แนวทางการประยุกต์พุทธนวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มีดังนี้ 1) ใช้หลักอริยสัจสี่ (ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค) ในการพัฒนาการอ่านและเขียน 2) การใช้หลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) ในการฝึกการฟังและการพูด 3) การใช้ธรรมมาภิบาลในการพัฒนาทักษะการเขียนที่ถูกต้องและเป็นธรรม 4) ใช้การทำสมาธิหรือการฝึกสติในการพัฒนาความใส่ใจในภาษา และ 5) นำคำสอนในพุทธศาสนามาใช้ในการจัดบทเรียน

คำสำคัญ : แนวทางการประยุกต์พุทธนวัตกรรม, การจัดการเรียนรู้, ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

Abstract

The objectives of this research are: 1) to study the teaching and learning management of Thai language learning substance teachers, and 2) to propose guidelines for applying Buddhist innovations in the teaching and learning management of Thai language learning substance teachers. This is a qualitative research conducted through document study and interviews with the target group, which includes Thai language learning substance teachers from Phrapariyattidhamma Schools, general education department in Kalasin Province, Thai language lecturers at Mahamakut Buddhist University, Isan Campus, and Thai language lecturers at Chalerm Phrakiat Kalasin Buddhist College, Mahamakut Buddhist University, totaling 12 individuals. The research findings are as follows: 1. The teaching and learning management of Thai language learning substance teachers that do not achieve the expected success may be due to: 1) teaching that

focuses more on content than practical application, 2) teaching methods that are outdated or not aligned with the needs of learners, 3) lack of connection between the content and the real lives of learners, 4) problems in assessment that focus only on scores, 5) lack of support from parents or learning-conducive environments, 6) lack of promotion of analytical and critical thinking. 2. The guidelines for applying Buddhist innovations in the teaching and learning management of Thai language learning substance teachers include: 1) using the Four Noble Truths (Dukkha, Samudaya, Nirodha, Magga) in developing reading and writing skills, 2) using the Threefold Training (Sila, Samadhi, Panna) in training listening and speaking skills, 3) using Dhamma principles in developing correct and fair writing skills, 4) using meditation or mindfulness practice to develop attention in language, and 5) incorporating Buddhist teachings in lesson planning.

Keywords : Guidelines for applying Buddhist innovations, Learning management, Teachers of Thai language learning substance

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545) มาตรา 22, 23 และ 24 ได้กำหนดแนวการจัดการศึกษาไว้ว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด และทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพเน้นความสำคัญทั้งความรู้คู่คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ เน้นฝึกทักษะกระบวนการคิดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงฝึกการปฏิบัติคิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, ออนไลน์) โดยกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นคนดีมีปัญญา มีคุณภาพชีวิตดีมีความสามารถแข่งขันในเวทีโลกมุ่งเน้นทักษะพื้นฐานด้านการอ่านการเขียน การติดต่อสื่อสาร กระบวนการเรียนรู้ทางสังคม และพื้นฐานความเป็นมนุษย์การพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างสมบูรณ์และสมดุลทั้ง ด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม และวัฒนธรรม (กรมวิชาการ, 2552)

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดต่อสื่อสารของคนในชาติ เพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันตลอดจนใช้ในการแสวงหาความรู้ประสบการณ์จาก

แหล่งข้อมูล เพื่อถ่ายทอดความคิด สื่อสารแลกเปลี่ยนประสบการณ์ กระบวนการเรียนรู้กลุ่มสาระภาษาไทยเป็นการเรียนรู้แบบบูรณาการทักษะสัมพันธ์ เพื่อปลูกฝังผู้เรียนให้ตระหนักและเห็นคุณค่าของภาษาไทยมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ภาษาไทย (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

แต่อย่างไรก็ตามในการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในสถานศึกษาทั้งในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา รวมไปถึงในระดับอุดมศึกษายังมีความไม่สอดคล้องของหลักสูตรและความต้องการของนักเรียน หลักสูตรบางครั้งไม่สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของนักเรียน ทำให้นักเรียนไม่มีแรงจูงใจในการเรียน การขาดแคลนหนังสือเรียน สื่อการสอนที่ทันสมัย หรืออุปกรณ์การเรียนการสอน ทำให้การเรียนการสอนไม่มีประสิทธิภาพ ครูบางท่านอาจขาดทักษะและความรู้ในการใช้เทคนิคการสอนที่เหมาะสม หรือขาดการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง การใช้วิธีการสอนแบบดั้งเดิม เช่น การบรรยายเพียงอย่างเดียว อาจทำให้นักเรียนรู้สึกเบื่อและไม่สนใจในบทเรียน นักเรียนแต่ละคนมีระดับความสามารถและความสนใจที่แตกต่างกัน การจัดการเรียนการสอนที่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของนักเรียนทั้งหมดได้ทำให้เกิดปัญหาในการเรียนรู้ สภาพแวดล้อมในการเรียนอาจไม่เหมาะสม เช่น ห้องเรียนที่แออัด หรือไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เพียงพอ การขาดความร่วมมือและการสนับสนุนจากผู้บริหารและชุมชนสามารถส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ของนักเรียน รวมไปถึงการประเมินผลการเรียนรู้ที่ไม่ครอบคลุมทุกด้านของการเรียนรู้ เช่น การคิดวิเคราะห์ การสร้างสรรค์ และการประยุกต์ใช้ความรู้

ดังนั้น การประยุกต์พุทธนวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ที่สำคัญคือ 1) ใช้หลักอริยสัจสี่ (ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค) ในการพัฒนาการอ่านและเขียน 2) การใช้หลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) ในการฝึกการฟังและการพูด 3) การใช้ธรรมบาลีในการพัฒนาทักษะการเขียนที่ถูกต้องและเป็นธรรม 4) ใช้การทำสมาธิหรือการฝึกสติในการพัฒนาความใส่ใจในภาษา และ 5) นำคำสอนในพุทธศาสนามาใช้ในการจัดบทเรียน การประยุกต์แนวทางเหล่านี้ในบทเรียนภาษาไทยจะช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทั้งทักษะทางภาษาและทักษะชีวิตผ่านการฝึกฝนตามหลักพุทธนวัตกรรมอย่างมีคุณค่า

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

2. เพื่อนำเสนอแนวทางการประยุกต์พุทธนวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารหรือการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (Interview) เป็นวิธีวิจัยเพื่อให้ทราบถึงแนวทางการประยุกต์พุทธนวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ประชากร ได้แก่ ได้แก่ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สังกัดโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 35 รูป/คน อาจารย์ผู้สอนภาษาไทย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน จำนวน 10 รูป/คน อาจารย์ผู้สอนภาษาไทย วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย จำนวน 10 รูป/คน รวมจำนวน 55 รูป/คน

กลุ่มเป้าหมาย (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ) ได้แก่ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สังกัดโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 6 รูป/คน อาจารย์ผู้สอนภาษาไทย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน จำนวน 3 รูป/คน อาจารย์ผู้สอนภาษาไทย วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย จำนวน 3 รูป/คน รวมจำนวน 12 รูป/คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling)

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

มุ่งศึกษาแนวทางการประยุกต์พุทธนวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

3. เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview)

4. การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย

โดยการสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร ตำรา วารสาร งานวิจัย และวิทยานิพนธ์ และวิเคราะห์การสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายเกี่ยวกับแนวทางการประยุกต์พุทธนวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง แนวทางการประยุกต์พุทธนวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยที่ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร อาจมีสาเหตุดังนี้ 1) การสอนที่เน้นเนื้อหา มากกว่าการปฏิบัติจริง 2) วิธีการสอนที่ไม่ทันสมัยหรือไม่ตรงกับความต้องการของผู้เรียน 3) ขาดการเชื่อมโยงเนื้อหา กับชีวิตจริงของผู้เรียน 4) ปัญหาด้านการวัดและประเมินผลที่เน้นเพียงคะแนน 5) ขาดการสนับสนุนจากผู้ปกครองหรือสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 6) ขาดการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการวิจารณ์

2. แนวทางการประยุกต์พุทธนวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มีดังนี้ 1) ใช้หลักอริยสัจสี่ (ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค) ในการพัฒนาการอ่านและเขียน 2) การใช้หลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) ในการฝึกการฟังและการพูด 3) การใช้ธรรมมาภิบาลในการพัฒนาทักษะการเขียนที่ถูกต้องและเป็นธรรม 4) ใช้การทำสมาธิหรือการฝึกสติในการพัฒนาความใส่ใจในภาษา และ 5) นำคำสอนในพุทธศาสนา มาใช้ในการจัดบทเรียน

อภิปรายผล

การวิจัย เรื่อง แนวทางการประยุกต์พุทธนวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มีประเด็นที่สำคัญ สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

การจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยที่ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร อาจมีสาเหตุดังนี้

1.1 การสอนที่เน้นเนื้อหา มากกว่าการปฏิบัติจริง อาจเป็นเพราะการสอนที่มุ่งเน้นทฤษฎีหรือตามหลักสูตรที่แน่นอน โดยขาดกิจกรรมที่ส่งเสริมการคิด วิเคราะห์ และสร้างสรรค์ ทำให้ผู้เรียนรู้สึกเบื่อหน่ายและขาดความสนใจในวิชาภาษาไทย

1.2 วิธีการสอนที่ไม่ทันสมัยหรือไม่ตรงกับความต้องการของผู้เรียน การใช้วิธีสอนแบบเก่าๆ เช่น การบรรยายหรือให้อ่านท่องจำมากเกินไป อาจไม่ดึงดูดใจผู้เรียนในยุคที่เทคโนโลยีเข้ามา มีบทบาทในชีวิตประจำวัน ครูควรประยุกต์เทคโนโลยีและสื่อมัลติมีเดียเข้ามามีใช้ในการสอน เช่น วิดีโอ การเล่นเกม การสร้างเนื้อหาดิจิทัล หรือการใช้แอปพลิเคชันช่วยเสริมการเรียนรู้

1.3 ขาดการเชื่อมโยงเนื้อหาเกี่ยวกับชีวิตจริงของผู้เรียน หากครูไม่สามารถทำให้เนื้อหาภาษาไทยเชื่อมโยงกับประสบการณ์ในชีวิตประจำวันของผู้เรียน เช่น การสอนที่เกี่ยวข้องกับข่าวสารหรือสถานการณ์ในสังคม ผู้เรียนอาจมองไม่เห็นความสำคัญของภาษาไทยและขาดแรงจูงใจในการเรียน

1.4 ปัญหาด้านการวัดและประเมินผลที่เน้นเพียงคะแนน การประเมินผลที่เน้นคะแนนหรือการทดสอบมากเกินไป อาจทำให้ผู้เรียนรู้สึกกดดันและไม่สนุกกับการเรียน การประเมินผลแบบโครงการหรือการประเมินผลตามทักษะที่ใช้จริง อาจช่วยสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีคุณค่ามากขึ้น

1.5 ขาดการสนับสนุนจากผู้ปกครองหรือสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ผู้ปกครองหรือสภาพแวดล้อมที่บ้านมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาไทย หากไม่มีการสนับสนุนจากบ้านหรือสังคม ผู้เรียนอาจขาดการฝึกฝนภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวัน จึงส่งผลต่อทักษะภาษาที่จำเป็น

1.6 ขาดการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการวิจารณ์ การเรียนภาษาไทยต้องการให้ผู้เรียนฝึกการคิดวิเคราะห์และการวิจารณ์ ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจวรรณกรรมและวาทศิลป์ต่างๆ หากการสอนขาดการส่งเสริมในส่วนนี้ ผู้เรียนอาจขาดความลึกซึ้งในการเข้าใจและใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง

การจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยที่ไม่ประสบผลสำเร็จดังกล่าวสอดคล้องการกับบรรณพงษ์ ผิวเหลือง, บัญชา เกียรติจรัสพันธุ์ และณัฐกิตติ์ สิริวัฒนาทากุล (2563) ที่ได้ศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทย : แนวทางการแก้ปัญหา ซึ่งกล่าวว่า สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยในปัจจุบันนั้น พบว่ามีหลายปัจจัยที่ทำให้การเรียนการสอนภาษาไทย ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร โดยผู้เขียนจะเสนอสภาพจากปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้ 1) สภาพปัญหาจากครูผู้สอน พบว่าเกิดปัญหาหลายอย่างในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย อันเกิดจากตัวครูผู้สอน ได้แก่ การวิเคราะห์หลักสูตรและตัวชี้วัด ขาดความรัก ความตระหนักในการจัดกิจกรรม ขาดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ของแก่นภาษาไทย กลวิธีการจัดการเรียนรู้การวัดและประเมินผลไม่หลากหลาย สื่อและนวัตกรรมที่นำมาใช้ไม่เหมาะสมกับผู้เรียน ครูขาดการศึกษาค้นคว้า อบรม สัมมนาเพิ่มเติม และภารกิจนอกเหนือจากงานสอน 2) สภาพปัญหาจากผู้เรียน พบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีสภาพปัญหาด้านต่าง ๆ ดังนี้ สภาพร่างกาย สภาพสติปัญญา สภาพจิตใจ สภาพสังคม สภาพอารมณ์ ทักษะคิดของผู้เรียน 3) สภาพปัญหาจากผู้บริหาร พบว่าผู้บริหารยังมีปัญหาในการบริหารจัดการเรียนการสอนด้านต่าง ๆ ดังนี้ ขาดวิสัยทัศน์ด้านภาษาไทย ไม่ให้ความสำคัญของภาษาไทยเท่าที่ควร คัดเลือกครูผู้สอนโดยไม่คำนึงถึงความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์

และความเหมาะสมและจัดตารางสอนไม่สอดคล้องกับบริบทของวิชาภาษาไทย 4) สภาพปัญหาจากหลักสูตร พบว่าหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยมีปัญหา ดังนี้ การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรความสอดคล้องของหลักสูตรกับวิธีการจัดการเรียนรู้ของครู หลักสูตรไม่ตอบสนองผู้เรียนทุกระดับ เนื้อหาสาระของหลักสูตรมีมากแต่เวลาจัดกิจกรรมมีน้อยหนังสือเกี่ยวกับแนวปฏิบัติของหลักสูตรไม่ทั่วถึง การกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดในลักษณะกว้างเกินไป 5) สภาพปัญหาจากหนังสือเรียน พบว่าสภาพปัญหาของหนังสือเรียนในปัจจุบันมีปัญหา ดังนี้ ความยากง่ายเนื้อหาในหนังสือเรียน ความสอดคล้องเนื้อหากับชีวิตประจำวัน ความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ความล้ำสมัยของเนื้อหาบางเรื่อง และความน่าสนใจของหนังสือเรียน 6) สภาพปัญหาจากผู้ปกครองและสิ่งแวดล้อม พบว่าเกิดจากปัญหาต่าง ๆ ดังนี้ ความเอาใจใส่ของผู้ปกครอง และผู้ปกครองไม่มีเวลาเพียงพออย่างไรก็ตามแม้จะเกิดปัญหาต่าง ๆ ข้างต้น แต่ทั้งนี้หากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งกระทรวงศึกษาธิการ ผู้บริหาร ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ครู และนักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูผู้สอน ผู้เปรียบเสมือนหัวใจหลักในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้มีความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแล้ว ก็จะทำให้การเรียนการสอนภาษาไทยเป็นเรื่องที่ไม่ยุ่งยาก นักเรียนมีความสุขกับการเรียน สุดท้ายก็จะทำให้ผู้เรียนมีทัศนคติเชิงบวกกับการเรียนการสอนภาษาไทยต่อไป

2. แนวทางการประยุกต์พุทธนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

การประยุกต์พุทธนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสามารถช่วยพัฒนาทักษะทางภาษาและคุณธรรมของผู้เรียนได้อย่างสมดุล โดยแนวทางต่างๆ มีดังนี้

2.1 ใช้หลักอริยสัจสี่ (ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค) ในการพัฒนาการอ่านและเขียน โดยมีแนวทางดังนี้

ทุกข์: ช่วยนักเรียนระบุปัญหาหรือสิ่งที่พวกเขาพบว่ายาก เช่น การตีความบทกลอนหรือความยากในการสร้างประโยคที่มีความหมายชัดเจน

สมุทัย: ให้ผู้เรียนวิเคราะห์หาสาเหตุที่ทำให้พวกเขารู้สึกยากลำบากในด้านนั้นๆ

นิโรธ: สอนให้ผู้เรียนเห็นว่าปัญหาต่างๆ นั้นสามารถแก้ไขได้ด้วยการพัฒนาตนเองและฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง

มรรค: ชี้แนะแนวทางที่เป็นรูปธรรมในการพัฒนาทักษะ เช่น การอ่านออกเสียง การฝึกเขียน การใช้ภาษาอย่างมีระเบียบและชัดเจน

ซึ่งสอดคล้องกับ พระมหานันทพันธ์ พรหมชาติและ วิทยา ทองดี (2565) ที่กล่าวว่าหลักการหรือสาระสำคัญของวิธีการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เป็นการเริ่มต้นจากปัญหาหรือความทุกข์ที่ประสบ

โดยกำหนดรู้ทำความเข้าใจกับปัญหาหรือความทุกข์ที่ประสบนั้นให้ชัดเจน แล้วสืบค้นหาสาเหตุวางแผนการปฏิบัติที่จะกำจัดสาเหตุของปัญหา โดยสอดคล้องกับการที่จะบรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งการใช้หลักการและทฤษฎีการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 มาใช้ในกระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนเป็นนักแก้ปัญหาที่ดี โดยเน้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติค้นคว้าด้วยตนเอง หาสาเหตุของปัญหา และวิธีการแก้ปัญหา สามารถเชื่อมโยงความรู้เป็นลำดับขั้นตอนอีกทั้งยังสามารถสอดแทรกด้านคุณธรรมจริยธรรมให้กับผู้เรียนได้ด้วย

2.2 การใช้หลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) ในการฝึกการฟังและการพูด โดยมีแนวทางดังนี้

ศีล: สร้างสภาพแวดล้อมที่เคารพในศักดิ์ศรีและความคิดเห็นของกันและกัน ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่ปลอดภัย

สมาธิ: ส่งเสริมให้นักเรียนมีสมาธิในการฟังและใส่ใจในการตอบสนอง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการสื่อสาร

ปัญญา: ชวนให้นักเรียนไตร่ตรองและคิดวิเคราะห์เนื้อหาที่ฟังและพูด แสดงเหตุผลที่มีความเหมาะสม

สอดคล้องกับสุรินทร์ ยิงนิก (ออนไลน์) ที่กล่าวว่าพัฒนาการสอนเพื่อพัฒนานักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์โดยใช้หลัก ศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งก็คือการจัดการเรียนรู้แบบองค์รวมนั่นเอง คือ 1) มุ่งเน้นให้นักเรียนเกิดความรู้ ความคิดซึ่งเป็นตัวปัญญา (Knowledge: K) 2) นำความรู้ไปพัฒนาทักษะ/ความสามารถและวิธีการเรียนรู้ สร้างสรรค์ผลงานที่เกิดจากการปฏิบัติกิจกรรม (Process & Product : P) 3) และในขณะลงมือปฏิบัติ นักเรียนจะแสดงพฤติกรรมที่สะท้อนถึงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Affective : A) สอดคล้องกับภาระงานที่ได้ปฏิบัติจึงถือว่าเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ครบองค์รวม (K:P:A) นั่นเอง โดยการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยใช้หลักไตรสิกขา ครูมีกลวิธีการสอนตามลักษณะรายวิชาอย่างไรท่านพัฒนาต่อไป เพียงแต่ใช้หลักการทางพุทธศาสนา (แนวทางวิถิปุทธ) ศีล สมาธิ ปัญญา มาใช้เป็นตัวกำหนดพฤติกรรม พฤติสัมพันธ์ ทางกาย วาจา จิตใจ เพื่อให้เกิดปัญญาในการเรียนรู้อย่างแท้จริง ซึ่งก็คือ K:P:A นั่นเอง ซึ่งครูผู้สอนจะกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง จุดประสงค์การเรียนรู้โดยใช้หลักทฤษฎี 4 ดังนี้ 1) ศีลภาวนา (A1) การปฏิบัติตนดี ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความรับผิดชอบ รอบคอบ ปลอดภัย ประหยัด มีประสิทธิภาพ ทำงานเสร็จทันเวลา 2) กายภาวนา (A2) การปฏิบัติงานชอบ ปฏิบัติงานด้วยความเสียสละ อดทน เพื่อให้ได้ผลงานที่มีคุณภาพ เห็นคุณค่าและประโยชน์ของงาน มีทัศนคติที่ดีต่อการทำงานที่สอดคล้องกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 3) จิตภาวนา (A3) ความมุ่งมั่น ตั้งใจทำงาน มุ่งมั่นตั้งใจ กระตือรือร้นแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย รักการทำงาน มีเจตคติที่ดีต่อ

อาชีพรุจิรุต 4) ปัญญาภาวนา ผลที่ได้รับจากการมุ่งมั่นตั้งใจ ปฏิบัติตนดี และปฏิบัติงานชอบ ดังนี้ 4.1) ความรู้ (K) เนื้อหาสาระ กระบวนการเรียนรู้ การบูรณาการ 4.2) ความคิด (P1) อ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียนสื่อความ (จากมาตรฐานการผ่านของแต่ละช่วงชั้น) 4.3) การปฏิบัติ ทักษะ กระบวนการทำงาน จากหลักการดังกล่าวข้างต้นจะเห็นว่าไม่ว่าจะใช้วิธีการใด ๆ ในการจัดการเรียนการสอนสิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือมุ่งเน้นให้นักเรียนเป็นคนเก่ง ดี และสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข

2.3 การใช้ธรรมาภิบาลในการพัฒนาทักษะการเขียนที่ถูกต้องและเป็นธรรม โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ภาษาไทยที่สุภาพและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น สอนให้คิดวิเคราะห์ถึงผลกระทบของคำพูดและการใช้ภาษาที่จะมีต่อผู้อ่าน ช่วยสร้างนิสัยการเขียนที่เป็นธรรมและมีความรับผิดชอบ

ซึ่งสอดคล้องกับพิศวลัย สุขอินทร์ (ออนไลน์) ได้กล่าวว่าธรรมาภิบาลในโรงเรียนน่าจะประกอบไปด้วยหลักการอย่างน้อย 8 ประการ คือ หลัก นิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า หลักความมั่นคง และ หลักเป้าหมาย สอดคล้องต่อสังคม ซึ่งหลักการทั้ง 8 ประการ จะต้องนำไปใช้บูรณาการในการบริหารงานโรงเรียน ทั้งสี่ส่วน คือ การบริหารวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหาร งบประมาณ และการบริหารทั่วไป ซึ่งผลลัพธ์สุดท้ายจะนำไปสู่การมีผู้เรียนที่มีคุณภาพ คือ เป็นคนดีคนเก่ง และคนมีความสุข

2.4 ใช้การทำสมาธิหรือการฝึกสติในการพัฒนาความใส่ใจในภาษา โดยก่อนเริ่มบทเรียนให้ครูและนักเรียนฝึกสมาธิสั้นๆ เพื่อเตรียมความพร้อมในการเรียนรู้ โดยการฝึกสติจะช่วยให้ นักเรียนมีสมาธิและใส่ใจในการเรียนรู้และการใช้ภาษาอย่างถูกต้อง ดังที่โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 95 (วัดโพธิ์ทองบน) (ออนไลน์) ได้นำเสนอการเจริญสติและสมาธิโดยแนวทางสมถกัมมัฏฐาน ซึ่งในวิธีนี้จะใช้ใช้การฝึกสมาธิและการเจริญสติเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาสติสัมปชัญญะ และความสงบในใจ สอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมาธิเป็นฐาน (Concentration - Based Learning) ดังที่จะเรียกให้มีความเข้าใจว่า CBL. นี้ เป็นแนวคิดซึ่งผู้เขียนนำหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงสั่งสอนให้พุทธศาสนิกชนถือหลักปฏิบัติในเรื่องของ ศีล สมาธิ ปัญญา โดยนำผลจากการทดลองปฏิบัติของตนเอง ตลอดจนการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับวิธีการ หลักการของสมาธิมาใช้ เห็นว่าถ้านำเอาสมาธิมาใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้แล้ว ก็จะส่งผลให้นักเรียนและผู้ปฏิบัติได้รับความรู้ ความเข้าใจ ซึ่งจะส่งผลต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้อันประกอบด้วย การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยการเรียนรู้โดยใช้สมาธิเป็นฐานนี้เป็นรูปแบบที่ให้ผู้เรียนเลือกใช้เป็นแนวปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนได้ทุกสาระซึ่งสามารถเริ่มต้นก่อนการเรียน ระหว่างเรียน ภายหลังจากเรียน

หรือในขณะทำกิจกรรมอื่นใด ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้โดยสามารถใช้ได้กับผู้เรียนทุกระดับวัย ระดับชั้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับครูผู้สอนที่จะต้องเข้าใจ รู้ถึงพื้นฐานของสมาธิและระดับความสนใจ ความตั้งใจของผู้เรียน หรือหลักจิตวิทยาการเรียนรู้ ในแต่ละระดับวัย ระดับชั้น เป็นสำคัญด้วย นอกจากนี้ครูจะต้องเข้าใจถึงวิธีการ หลักการในการนำสมาธิเข้าสู่การปฏิบัติจริงในกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนผู้เรียนจะต้องร่วมมือในแนวทางการปฏิบัติด้วย

2.5 นำคำสอนในพุทธศาสนามาใช้ในการจัดบทเรียน เช่น การใช้คำสอนเรื่องเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา มาเป็นส่วนหนึ่งของเนื้อหาบทเรียนภาษาไทย โดยชวนให้นักเรียนคิด และแสดงความรู้สึกลักษณะสร้างสรรค์และมีเหตุผล ตลอดจนหลักพุทธทศธรรมเน้นการพัฒนา คุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งครูสามารถนำมาสอดแทรกในบทเรียนภาษาไทย โดยสอนให้ผู้เรียนใช้ ภาษาอย่างสุภาพ ไม่ดูหมิ่นผู้อื่น การใช้ภาษาที่แสดงความเมตตาและการเคารพผู้อื่น ทั้งในงาน เขียนและการพูดในชีวิตประจำวัน จะช่วยพัฒนาคุณลักษณะที่ดีและสร้างความเข้าใจในภาษาอย่าง ดังที่หลายภาคส่วนจึงพยายามผลักดันให้นำหลักธรรมคำสอนต่าง ๆ มาใช้อย่างจริงจังในการจัดการ เรียนการสอน จนนำมาสู่แนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธขึ้น ในเวลาต่อมา ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ใน โรงเรียนวิถีพุทธนั้นจะมีลักษณะคือ “สอนให้รู้ ทำให้ดู อยู่ให้เป็น” ซึ่งจะเน้นการจัดสภาพแวดล้อม และการบูรณาการการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดและปฏิบัติอยู่เสมอ และใช้กิจกรรมทางพุทธศาสนาเป็นส่วนหนึ่งในการยกระดับจิตใจของผู้เรียนด้วย เช่น การสวด มนต์ทำวัตร จัดกิจกรรมทางศาสนาในวันพระ เป็นต้น เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาตามหลักธรรมในพุทธ ศาสนาได้อย่างเหมาะสมและสามารถพัฒนาตัวเองให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (ทรูปลูกปัญญา, ออนไลน์)

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

การจัดการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญกับการปรับปรุงแนวทางการสอนและการปรับตัวตาม สภาพแวดล้อมและความต้องการของผู้เรียนจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและความสำเร็จในการเรียน ภาษาไทย ดังนั้นการนำพุทธทศธรรมมาใช้ในการแก้ปัญหาการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย สามารถช่วยพัฒนาการสอนและเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ภาษาไทยได้ในหลายด้าน ตลอดจนการนำพุทธทศธรรมเหล่านี้มาใช้จะช่วยแก้ปัญหาในการสอนภาษาไทยได้อย่าง ครอบคลุม ไม่เพียงแต่ช่วยพัฒนาทักษะทางภาษาเท่านั้น แต่ยังปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมในตัว นักเรียน ทำให้ผู้เรียนมีความพร้อมทั้งด้านวิชาการและความคิด

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กระทรวงศึกษาธิการ. *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. <https://www.moe.go.th.>
- ทรูปลูกปัญญา. *พุทธศาสนาเพื่อการพัฒนาตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธ*.
<https://www.truelookpanya.com/dhamma/content/77669>
- พระมหาอนุพันธ์ พรหมชาติ และ วิทยา ทองดี (2565). *หลักการและทฤษฎีเกี่ยวกับวิธีการเรียนรู้ แบบอริยสัจ 4*. วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์, 7(3), 315-322.
- พิศวัลย์ สุขอินทร์. *ธรรมาภิบาลเกี่ยวกับการศึกษา*. <https://piswan.wordpress.com/>
- โรงเรียนไทยรัฐวิทยา95 (วัดโพธิ์ทองบน). *การเรียนรู้โดยใช้สมาธิเป็นฐาน (Concentration – Based Learning)*. http://www.thairath95.ac.th/datashow_35223.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *การจัดการเรียนรู้แต่ละชั้นในโรงเรียนขนาดเล็ก*.
กรุงเทพมหานคร: สำนักฯ.
- สุรินทร์ ยิ่งนิก. *การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี เก่ง มีความสุขโดยใช้หลักไตรสิกขา*.
http://www.kruthai40.com/_m/article/content/content.php?aid=538986321
- อรรถพงษ์ ผิวเหลือง, บัญชา เกียรติจรัสพันธุ์ และณัฐกิตติ์ สิริวัฒนาทากุล. (2563). *สภาพการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทย : แนวทางในการแก้ปัญหา*. วารสารศึกษาศาสตร์ มจร
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย, 8(2), 195-211.